

Saldūdeņu biotopu aizsardzības plāni

Linda Uzule
Lauma Vizule – Kahovska

10/12/2025

20 biotopu aizsardzības plāni* 56 ES nozīmes aizsargājamiem biotopiem**

- ✓ Meža biotopi – 6 BAP
- ✓ **Saldūdeņu biotopi – 3 BAP**
- ✓ Zālāju biotopi – 4 BAP
- ✓ Piekrastes un virsāju biotopi – 6 BAP
- ✓ Purvu biotopi – 1 BAP

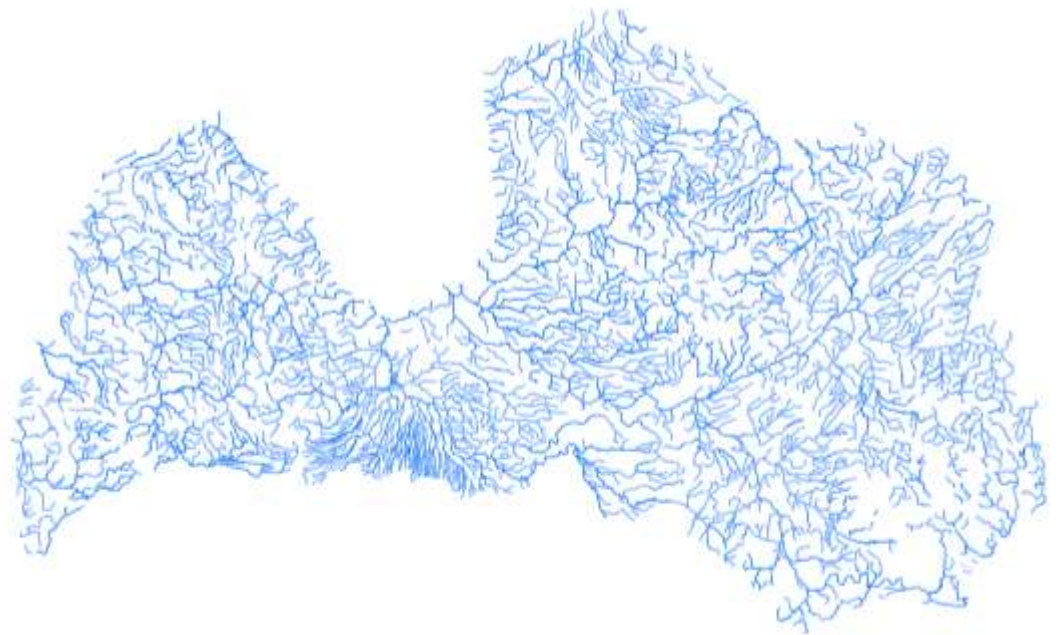
* <https://www.daba.gov.lv/lv/sugu-un-biotopu-aizsardzibas-plani#sugu-un-biotopu-aizsardzibas-plani-izstrades-procesa>

** biotopi, kam nepieciešami līdzīgi aizsardzības pasākumi, apvienoti vienotā BAP

Latvijas novietojums mērenā
klimata joslā, kur nokrišņu
daudzums pārsniedz
iztvaikošanu, veicina bagātīgu
ūdens resursu veidošanos:

Latvijā ir apmēram **12 500**
upju un strautu un **2256** ezeri,
kas lielāki par 1 ha

Saldūdeņi kopumā aizņem
2,4% no Latvijas teritorijas

EIROPAS SAVIENĪBAS AIZSARGĀJAMIE SALDŪDEŅU BIOTOPĪ

3130 Ezeri ar
oligotrofām līdz
mezotrofām augu
sabiedrībām

3140 Ezeri ar
mieturaļģu augāju

3150 Eitrofi ezeri
ar iegrimušo
ūdensaugu un
peldaugu augāju

3160 Distrofi ezeri

3190* Karsta
kritenes

3260 Upju
straujteses un
dabiski upju posmi

3270 Dūņaini upju
krasti ar slāpekli
mīlošu viengadīgu
pioniersugu augāju

Biotoņu aizsardzības plāni saldūdeņiem

Tekoši saldūdeņi

3260 Upju straujtecēs un dabiski upju posmi

*3270 Dūņaini upju krasti ar slāpekli mīlošu viengadīgu pioniersugu augāju *kā upju struktūra*

Stāvoši saldūdeņi

3130 Ezeri ar oligotrofām līdz mezotrofām augu sabiedrībām
3140 Ezeri ar mieturālīgu augāju
3150 Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju
*3190 Karsta kriteres *tikai ar saldūdeņu anketām*

Distrofie ezeri

3160 Distrofi ezeri

SALDŪDEŅU BIOTOPU AIZSARDZĪBĀS STĀVOKLIS*

Biotops/ reģions	Latvija	BR	CON	ATL	MED	PAN	BLS	ALP	STE	MAC
3130	U2	U1	U2	U2	U2	U2	FV	U1	FV	U1
3140	U1	U1	U2	U2	U2	U1	FV	U1	FV	
3150	U1	U1	U2	U2	U2	U1	U1	U2	FV	XX
3160	U1	U1	U1	U2	U2	U1		FV	FV	FV
3260	U1	U2	U1	U2	U1	U1	U1		FV	

U2: nelabvēlīgs – slikts

U1: nelabvēlīgs – nepietiekams

FV: labvēlīgs

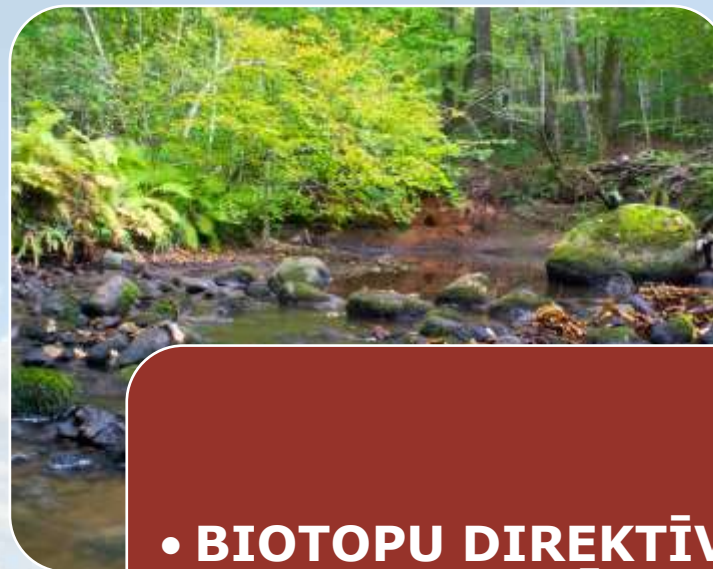
XX: nezināms

*Atbilstoši Biotopu direktīvas 17. panta ziņojumam par 2019.–2024. gada periodu

SALDŪDEŅU BIOTOPI "DZĪVO" SAVĀDĀKU DZĪVI KĀ SAUSZEMES BIOTOPI

- SPECIFISKI
BIOTOPI

- BIOTOPU DIREKTĪVAS
SASAISTE AR ŪDENS
STRUKTŪRDIREKTĪVU

SPECIFISKI BIOTOPI

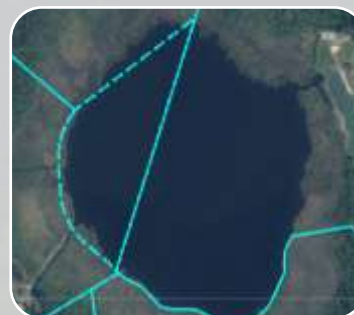
Konkrēti
objekti ,nevis
ha

Upēm,
vecupēm un
distrofajiem
ezeriem vienā
purva masīvā
– anketas
attiecināšana

Apsekošanas
veids un
sarežģītība

Īpašumtiesības

Ietekmes un
apsaimniekošana
sateces baseina
līmenī

Sarežģīts
nepieciešamā
finansējuma
aprēķins

BIOTOPU DIREKTĪVAS SASAISTE AR ŪDENS STRUKTŪRDIREKTĪVU

ŪDENS
STRUKTŪR
DIREKTĪVA
2000/60/EC

Mērķis: panākt labu
virszemes un pazemes
ūdeņu kvalitāti

LVGMC

BIOTOPU
DIREKTĪVA
92/43/EEC

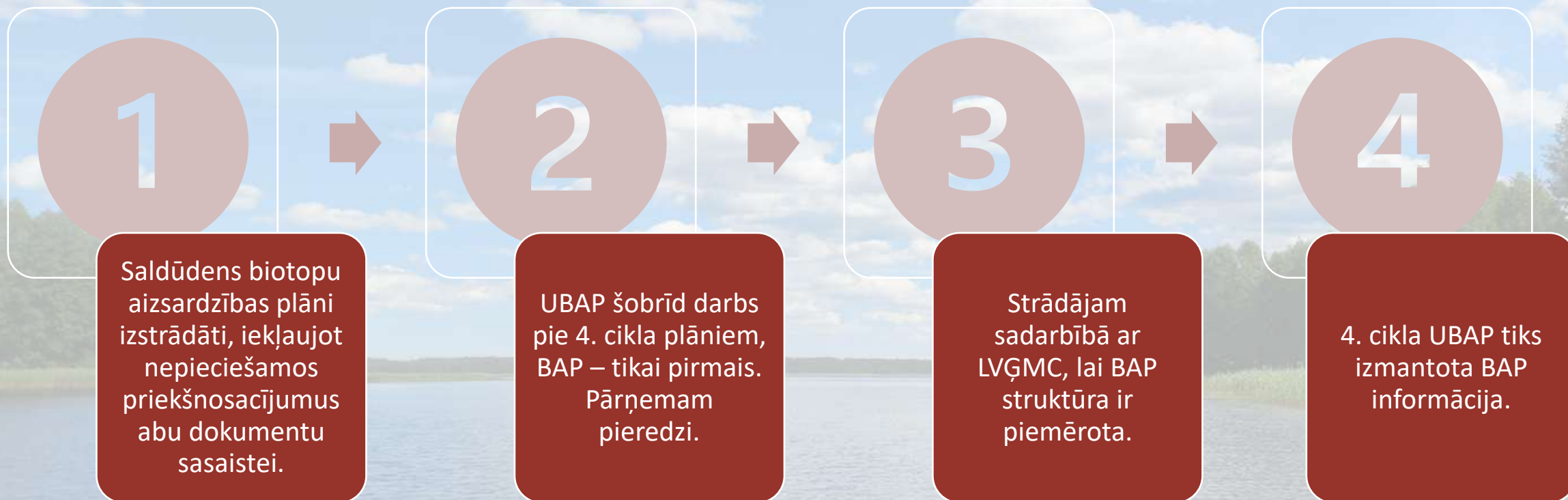
Mērķis: nodrošināt
bioloģiskās
daudzveidības
saglabāšanos

KOPĪGS MĒRĶIS

Laba kvalitāte saldūdens ekosistēmās,
veicot kvalitātes vērtēšanu,
aizsardzību un pareizu
apsaimniekošanu

Virzāmies uz mērķi, ka BAP un UBAP nākotnē ir savstarpēji integrēti dokumenti

IEGUVUMI

Ieviesta PRP (2021 – 2027) noteiktā nepieciešamība integrēt saldūdeņu biotopu monitoringu kopā ar virszemes ūdeņu ekoloģiskās kvalitātes monitoringu

Izpildītas Eiropas Komisijas rekomendācijas

Samazinātas monitoringa izmaksas un dažādu sektoru integrācija

Uzlabota iegūto datu kvalitāte, savstarpēji salīdzināmi dati ziņojumu vajadzībām

Apsaimniekošanas pasākumi nav pretrunās

Divas būtiskas, savstarpēji neatdalāmas daļas:

Datu daļa – ērti pārraugāma un filtrējama

Word dokument

Saldūdeņu biotopu BAP

Teksta sadaļa, kas papildina un skaidro Excel dokumentu

Excel dokument

1.pielikums. Kvalitātes un mērķu tabula

Skaidrojošā daļa

ES nodarbes biotopu informācija								
Nr. pēc kārtas	Biotopi kods	Biotopi variānts	Aizsargātā numurs	Poligona num.	Plašums, ha	Biotopi kvalitāte	Ezera nosaukums (vietēji)	Ezera nosaukums (LĢV)
1	3130	1	15G100_16_3	15G100_16	4.990542288	3/N	Šķērslis ezers	
2	3130	1	15G100_32_3	15G100_32	21.40198872	3/N	Šķērslis ezers	
3	3130	1	15G100_40_3	15G100_40	5.997724991	0/N	Šķērslis ezers	
4	3130	1	15G100_51_3	15G100_51	16.16670705	0/N	Šķērslis ezers	
5	3130	1	15G100_67_3	15G100_67	2.044885124	0/N	Šķērslis ezers	
6	3130	1	15G100_5_3	15G100_5	10.96123672	0/N	Šķērslis ezers	
7	3130	1	15G100_3_3	15G100_3	17.81855524	3/N	Šķērslis ezers	
8	3130	1	15G100_4_3	15G100_4	15.40520085	0/N	Šķērslis ezers	
9	3130	1	15G100_49_3	15G100_49	2.256741876	3/N	Šķērslis ezers	
10	3130	1	15G100_58_3	15G100_58	29.64152354	0/N	Šķērslis ezers	
11	3130	1	15G100_47_3	15G100_47	18.00761815	0/N	Šķērslis ezers	
12	3130	1	15G100_30_3	15G100_30	20.24843407	0/N	Šķērslis ezers	
13	3130	2	15G100_54_3	15G100_54	2.169711215	3/N	Šķērslis ezers	
14	3130	2	15G100_53_3	15G100_53	29.04158487	0/N	Šķērslis ezers	
15	3130	1	15G100_46_3	15G100_46	5.802305802	3/N	Šķērslis ezers	
16	3130	2	15G100_65_3	15G100_65	1.697158484	3/N	Šķērslis ezers	
17	3130	1	15G100_66_3	15G100_66	2.575971443	3/N	Šķērslis ezers	
18	3130	2	15G100_23_3	15G100_23	1.225152074	0/N	Šķērslis ezers	
36	3130	N	N	N	0.03632207	0/N	Šķērslis ezers	
37	3130	1	17C115_203_1	17C115_203	4.890618388	3/N	Šķērslis ezers	
38	3130	1	17C115_203_1	17C115_203	8.361222898	3/N	Šķērslis ezers	
39	3130	2	17C115_204_1	17C115_204	5.016497578	3/N	Šķērslis ezers	
40	3130	1	17C115_139_1	17C115_139	2.54105334	3/N	Šķērslis ezers	

Stāvoši saldūdeņi

3130 Ezeri ar oligotrofām līdz mesotrofām augu sabiedrībām

3140 Ezeri ar misturajiem augājiem

3150 Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldošu augāju

3190* Karsta krāteris

Biotopu aizsardzības plāns
2026. – 2037. gadam

Izstrādāts ES LIFE Programmas projekta "Natura 2000 aizsargājamo teritoriju pārvaldības un apsaimniekošanas optimizācija" (LIFE19 IPE/LV/000010 LIFE-IP LatViaNature) ietvaros

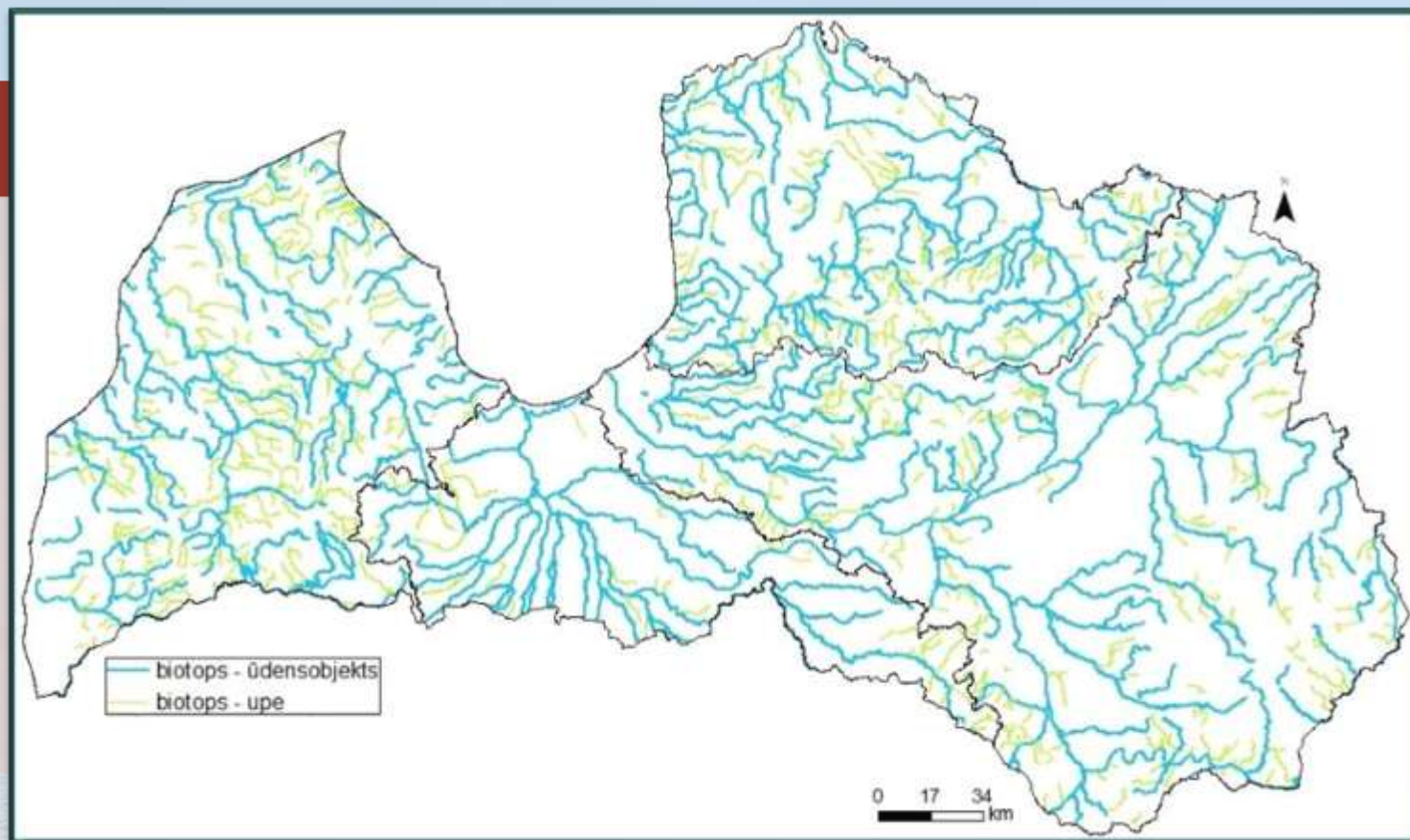
Autores: Lauma Vīzule – Kahovska, Linda Uzule, Jolanta Jēkabsone

Sigulda
2025

Objekti jeb vienības tekošiem saldūdeņiem

Kopumā izdalītas 1120 vienības

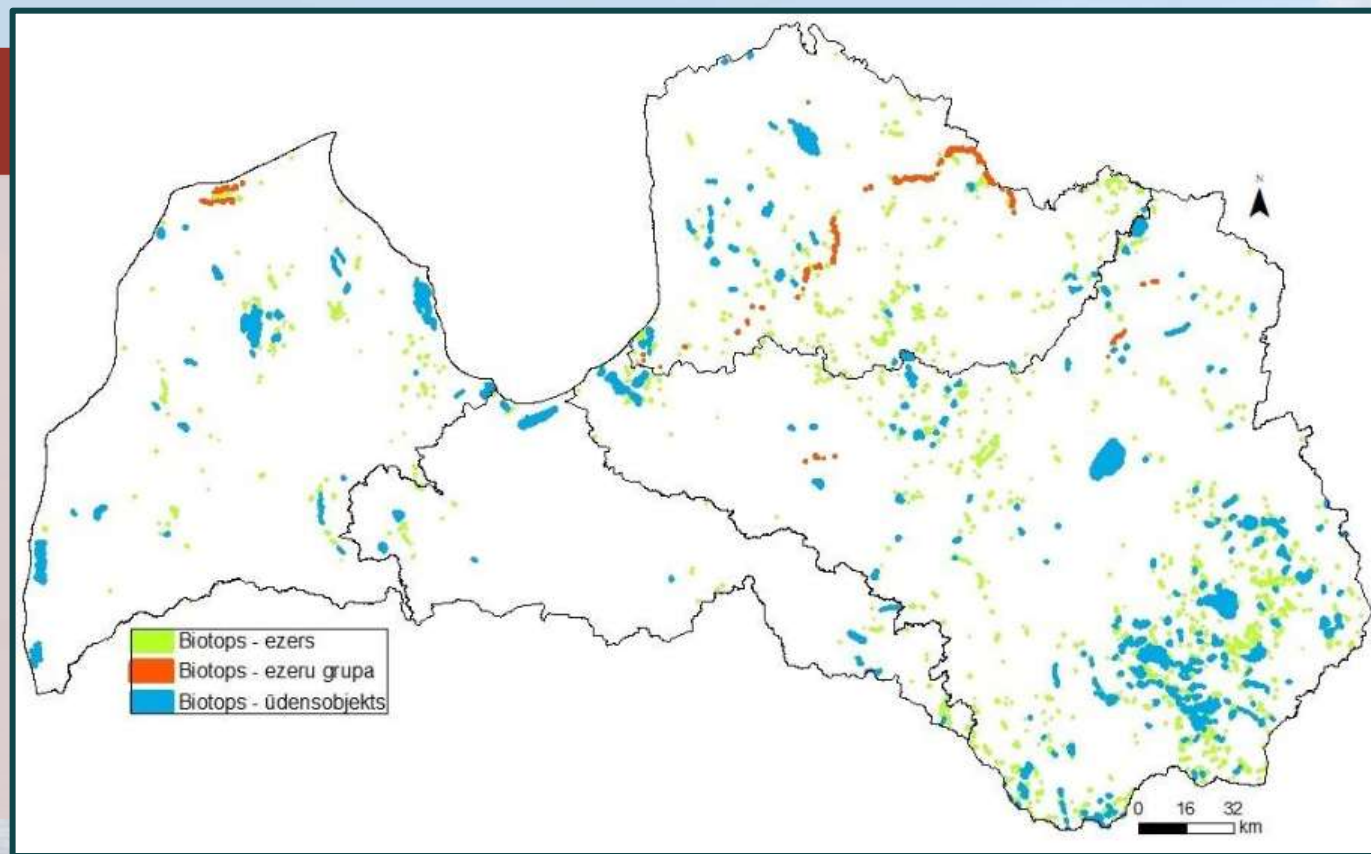
- Ja upe neatbilst ŪO atbilstoši ŪSD, tad mērķi ir noteikti upei visā tās garumā, apvienojot vairākus ES nozīmes biotopa poligonus (ja tādi ir vairāki).
- Ja upe atbilst ŪO atbilstoši ŪSD, tad mērķi ir noteikti upei kā ūdensobjektam, apvienojot tajā vairākus ES nozīmes biotopu poligonus (ja tādi ir vairāki).

Objekti jeb vienības stāvošiem saldūdeņiem

Kopumā izdalīta 1691 vienība

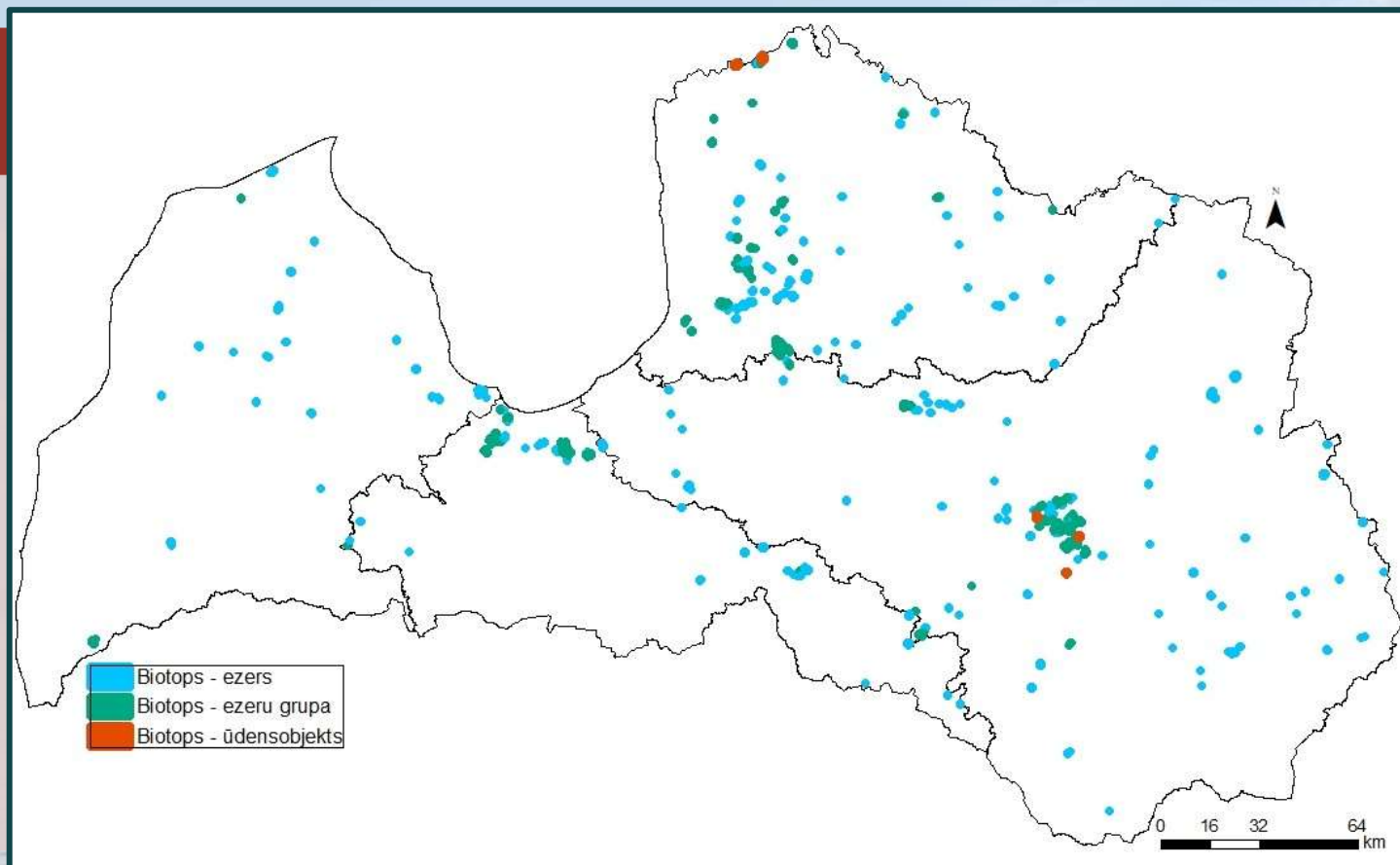
- Ja ezers atbilst ŪO atbilstoši ŪSD, tad mērķi ir noteikti ŪO;
- Ja ezers neatbilst ŪO, bet atbilst ES nozīmes biotopiem 3130, 3140, 3150_1 un 3150_2, tad mērķi ir noteikti ezeram;
- Ja ezeri atbilst ES nozīmes biotopam 3150_3 un ir funkcionāli saistīti ar vienu upi un tām ir identiskas slodzes, tie ir apvienoti vienā grupā un mērķi tiek noteikti ezeru grupai.

Objekti jeb vienības distrofajiem ezeriem

Kopumā izdalītas 287 vienības

- Ja ezers atbilst ŪO atbilstoši ŪSD, tad mērķi ir noteikti ŪO;
- Ja ezers neatbilst ŪO, mērķi tiek noteikti ezeram;
- Ja ezeri ir nelielas platības un iekļaujas vienā augstā purva masīvā, tad tie ir apvienoti vienā grupā un mērķi tiek noteikti ezeru grupai.

Katrai saldūdeņu vienībai ir noteikta informācija par:

1

ES nozīmes biotopiem – biotopa variants, platība, kvalitāte, nosaukums

2

Natura 2000 teritorijām - teritorijas nosaukums, teritorijas kods

3

Ūdensobjektiem - upju baseinu apgabals, kods, nosaukums, tips, kvalitāte, atbilstība references ŪO

4

Ietekmes un rīcības – būtiskākās ietekmes atbilstoši ziņošanas vajadzībām, pretī norādītas nepieciešamās rīcības

5

Biotopu mērķiem - definēti identiski CO (novērst nelabvēlīgās ietekmes, saglabāt pašreizējo platību un kvalitāti, palielināt biotopa platību vai izveidot no jauna, uzlabot biotopa kvalitāti, gareniskā nepārtrauktība)

6

ŪO mērķiem - atbilstoši UBAP. Gareniskā nepārtrauktība, laterālā nepārtrauktība, ekoloģiskais caurplūdums, slāpekļa samazināšana, fosfora samazināšana

7

Atjaunošanas pasākumi atbilstoši Dabas atjaunošanas regulas VII pielikumam

8

Biotopa platība - esošā biotopa platība, potenciālā biotopa platība, kopējā biotopa platība (atbilstoši definētajiem FRV)

9

Prioritātes – uz 2030. gadu, uz 2037. gadu un 2050. gadu.

10

Rezultatīvie rādītāji

Biotopa mērķplatība, mērķareāls un mērķkvalitāte

- Tāda biotopa platība, kas jā saglabā vai jā sasniedz, lai biotops teritorijā varētu ilgstoši saglabāties
- **Mērķa platība = esošā + potenciālā**
- ES nozīmes stāvošu saldūdeņu biotopiem atbilst tikai dabiskas izcelsmes ezeri, **stāvošu saldūdeņu biotopu platības palielināšana nav iespējama**
- Visiem stāvošu saldūdeņu biotopiem **mērķa platība ir vienāda ar esošo platību**

Mērķplatība

- Vēlamais biotopa izplatības apgabals

Mērķareāls

- Standartizētā, aprakstošā veidā izteiktas biotopa “vajadzības”, kas izriet no pašreizējās biotopa kvalitātes
- Kvalitātes noteikšana balstīta algoritmu aprēķinos
- **Noteikta visām vienībām**, ņemot vērā pašreizējo kvalitāti
- BAP ir norādīti **indikatīvi mērķi**
- Definēti **gan biotopu mērķi, gan ŪO mērķi**

Mērķkvalitāte

Biotopa mērķplatība

Nav iespējams
palielināt

(izņemot slīkšņu
likvidēšana lielajos
3150 un 3140 ezeros)

Nav
mērķtiecīga
izveidošana

3150_3, 3160, 3190,
3270

Ir iespējams
palielināt

3260

Biotopa apdraudējumi Ietekmes un draudi

Ietekmes un draudi noteikti:

- Atbilstoši UBAP slodžu noteikšanas metodikai
- Atbilstoši BD ziņošanas vajadzībām
- Tekošajiem saldūdeņiem noteiktas 11 galvenās ietekmes, stāvošajiem saldūdeņiem – 9 ietekmes, bet distrofajiem ezeriem – 6 ietekmes.

Būtiskākās slodzes un apdraudējumi ir:

- punktveida un difūzais piesārņojums no lauksaimniecības,
- punktveida piesārņojums no apdzīvotām vietām,
- intensīva mežizstrāde un kailcirtes,
- kūdras ieguve tiešā tuvumā,
- rekreācijas ietekme,
- hidroloģiskā režīma pārmaiņas

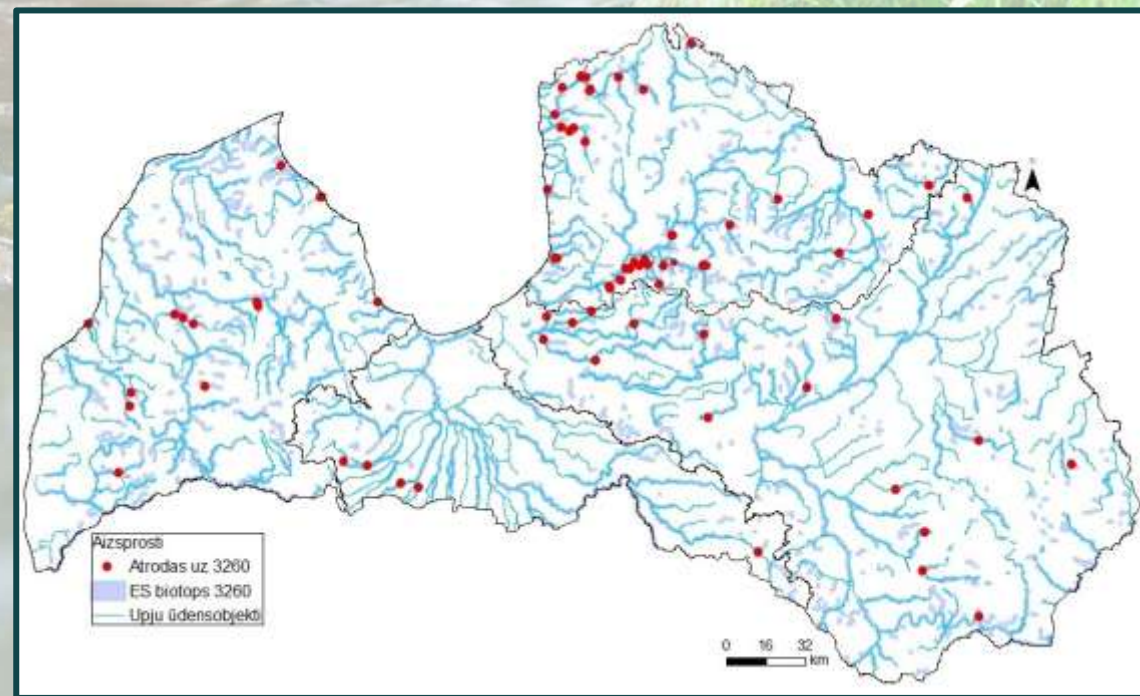
Problēmas (tekoši saldūdeņi)

Biežāk sastopamās problēmas, kas izriet no definētajām ietekmēm un apdraudējumiem

Tekoši saldūdeņu
biotopi

1. Pazemināta ES biotopu kvalitāte pastiprinātas eutrofikācijas dēļ
2. Pazemināta ES biotopu kvalitāte straumes nosprostoju dēļ
3. Upju hidromorfoloģiskie pārveidojumi. Regulēšana.
4. Upju hidromorfoloģiskie pārveidojumi. Šķēršļi.

ES nozīmes biotopā 3260 esošie šķēršļi

Problēmas (stāvoši saldūdeņi un distrofi ezeri)

Biežāk sastopamās stāvošo saldūdeņu problēmas saistītas ar pazeminātu biotopa kvalitāti eutrofikācijas rezultātā

Stāvoši saldūdeņu
biotopi

1. Ūdensaugu sastāva nomaiņa (3130 ezeriem – lobēliju-ezeru kompleksa sugu izzušana; 3140 ezeriem – mieturālgu ezeriem raksturīgās mozaīkveida struktūras izzušana)
2. Blīvs virsūdens aizaugums
3. Samazināta ūdens caurredzamība
4. Dūņu uzkrāšanās
5. Ūdens ziedēšana

Distrofo ezeru būtiskākais apdraudējums ir hidroloģiskā režīma izmaiņas, kas rodas, ja tiek nosusināti sateces baseinā esošie purvi

Distrofi ezeri

1. Hidroloģiskā režīma izmaiņas

Biotopa kvalitātes uzlabošana

Biotopu kvalitātes uzlabošana ir nepieciešama tām biotops/ezers, biotops/ezeru grupa, biotops/ ŪO, biotops/upe vienībām, kurām **noteikts biotopu mērķis – kvalitātes uzlabošana.**

Biotopu kvalitātes uzlabošana nepieciešama 700 tekošo saldūdeņu vienībām, 745 stāvošo saldūdeņu vienībām un 32 distrofo ezeru vienībām.

BAP ietvaros tiek **definēti tikai sasniedzamie mērķi, taču apsaimniekošanas pasākumi to sasniegšanai piemēroti netiek.**

Atbilstoši apsaimniekošanas pasākumu klasifikatoram, kas pieejams DDPS OZOLS, saldūdeņu biotopiem kopumā ir piemērojami apsaimniekošanas pasākumi atbilstoši **2. pielikumam “Iespējamie apsaimniekošanas pasākumi saldūdeņu biotopos un to izmaksas”.**

2. pielikums.

Saldūdeņu biotopu iespējamie apsaimniekošanas pasākumi un to izmaksas

Kods pēc DDPS Ozols klasifikatora	Pasākums	Biotopa kods	Vienība	Izmaksas EUR bez PVN/1 vienība/1 reize	Piezīmes
1	Darbību liegums:				
1.1.	dabisko procesu saglabāšanās/neiejaukšanās biotopu attīstībā	visi biotopi	n/a	n/a	
2	Darbības ar kokiem:				
2.18.	noēnojuma regulēšana	3260	hektārs	650	Darbība krastā
3	Darbības ar lakstaugiem un sīkrūmiem (uzturošana/atjaunojoša ganīšana un pļaušana):				
3.12.	ūdensaugu pļaušana vasarā ar biomasas savākšanu	3130, 3140, 3150, 3260.	hektārs	950	Ietver biomasas izvešanu (attālums nepārsniedz 20 km)
3.13.	ūdensaugu izraušana ar saknēm, izvēcot biomasu	3130, 3140, 3150, 3260.	hektārs	2800	Ietver biomasas izvešanu (attālums nepārsniedz 20 km)
4	Stādīšana un sēšana (augu sugu mērtiecīga veidošana):				
4.2.	koku vai krūmu stādīšana ūdensmalās	visi biotopi, izņemot 3160	gabals	120	Vietējo sugu koki/krūmi, kas iegūti audzētavās; vidēja izmēra stāda materiāls ar veidotu sakņu sistēmu; ietver visas ar 1 koka/krūmu stāda stādīšanu saistītās izmaksas

Izpildes termiņi/Prioritātes

Līdz 2030. gadam

Upes un ezeri *Natura 2000*
teritorijās

Ļoti augsta apsaimniekošanas
prioritāte

Aizsardzības prioritātes

Līdz 2037. gadam

Augsta apsaimniekošanas
prioritāte

Līdz 2050. gadam

Vidēja un zema apsaimniekošanas
prioritāte

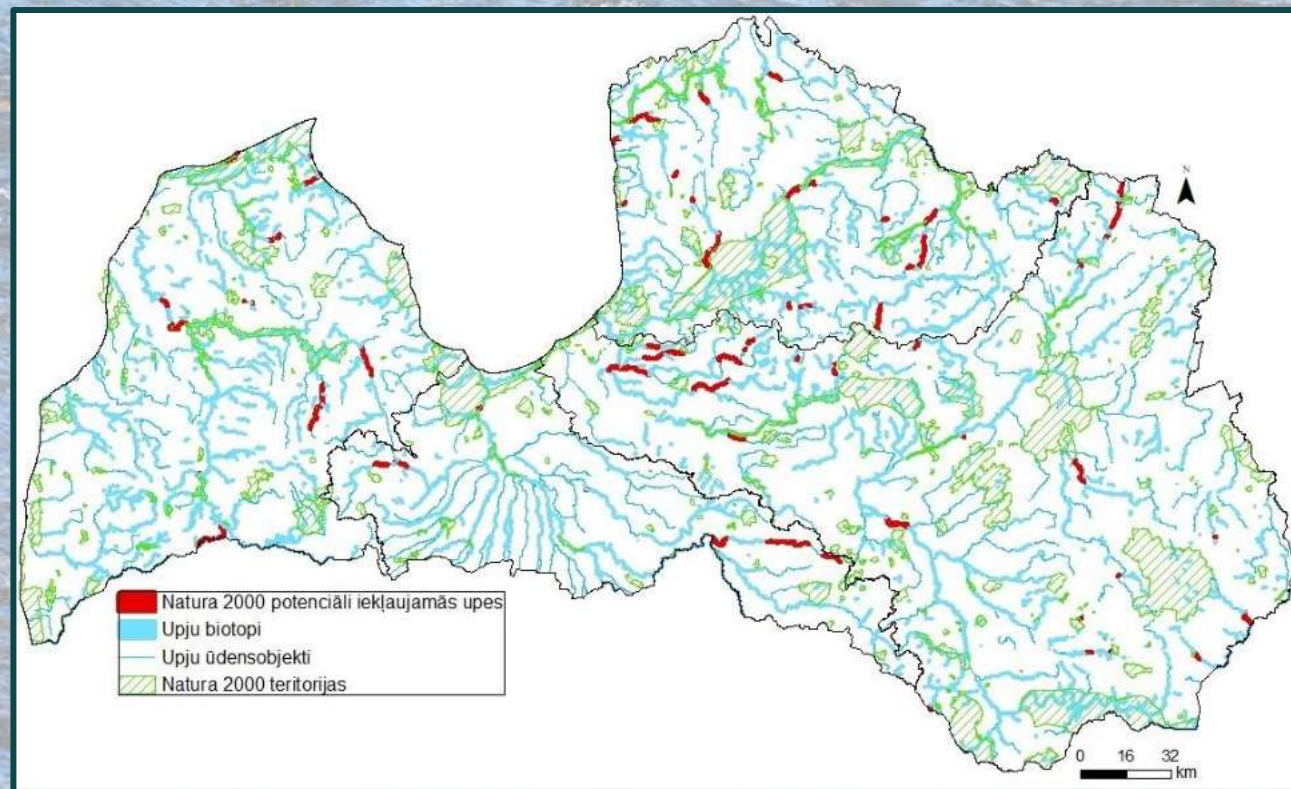
Aizsardzības prioritātes (tekošu saldūdeņu biotopi)

Lai nodrošinātu nepieciešamos aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumus visiem ES nozīmes biotopiem labvēlīga aizsardzības stāvokļa sasniegšanai un saglabāšanai, ir nepieciešams veikt grozījumus Sugu un biotopu aizsardzības likumā un likumā "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām"

ĪADT tīklam jānosedz ekoloģiski vērtīgākie upju posmi - izcilas kvalitātes straujteču posmi un references ŪO, kā arī upju posmi ar ziemeļu upespērlenes atradnēm.

Natura 2000 tīkls un tajā potenciāli iekļaujamie upju posmi

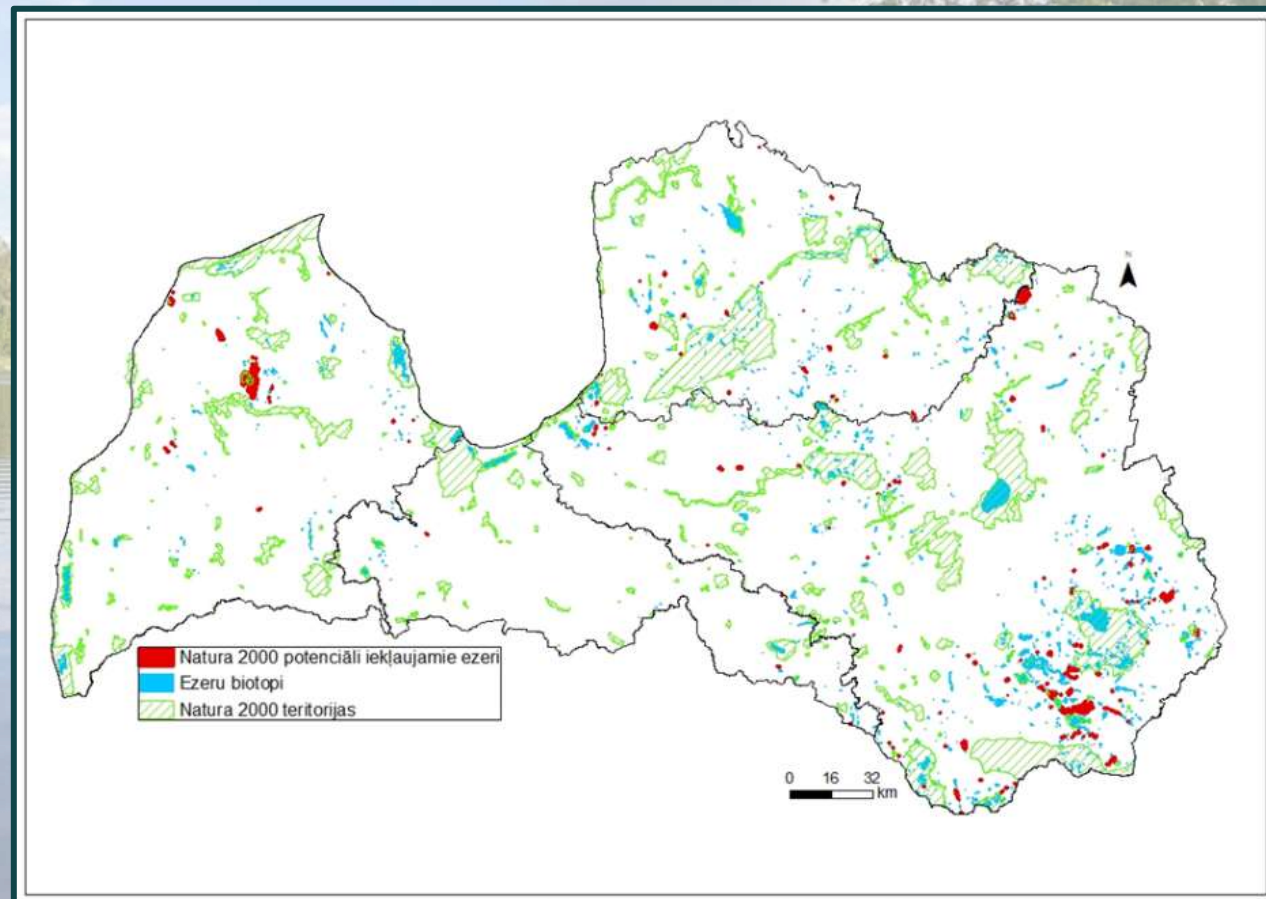
Aizsardzības prioritātes (stāvošu saldūdeņu biotopi)

Lai nodrošinātu nepieciešamos aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumus visiem ES nozīmes biotopiem labvēlīga aizsardzības stāvokļa sasniegšanai un saglabāšanai, ir nepieciešams veikt grozījumus Sugu un biotopu aizsardzības likumā un likumā "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām"

ĪADT tīklam būtu jānosiedz ekoloģiski vērtīgākie ezeri - visi ES nozīmes biotopam 3130 un 3140 atbilstošie ezeri, 3150_1 ar izcilu kvalitāti, ezeri ar lobēliju-ezereņu kompleksa sugu, smalkās najādas un lokanās najādas atradnēm un references ŪO.

Natura 2000 tīkls un tajā potenciāli iekļaujamie ezeri

Apsaimniekošanas prioritātes (tekošu saldūdeņu biotopi)

❑ **Ļoti augsta**

Pilnīgi vai daļēji iekļaujas N2000 teritorijā:

- Ziemeļu upespērlenes atradnes
- Šķēršļi

❑ **Augsta**

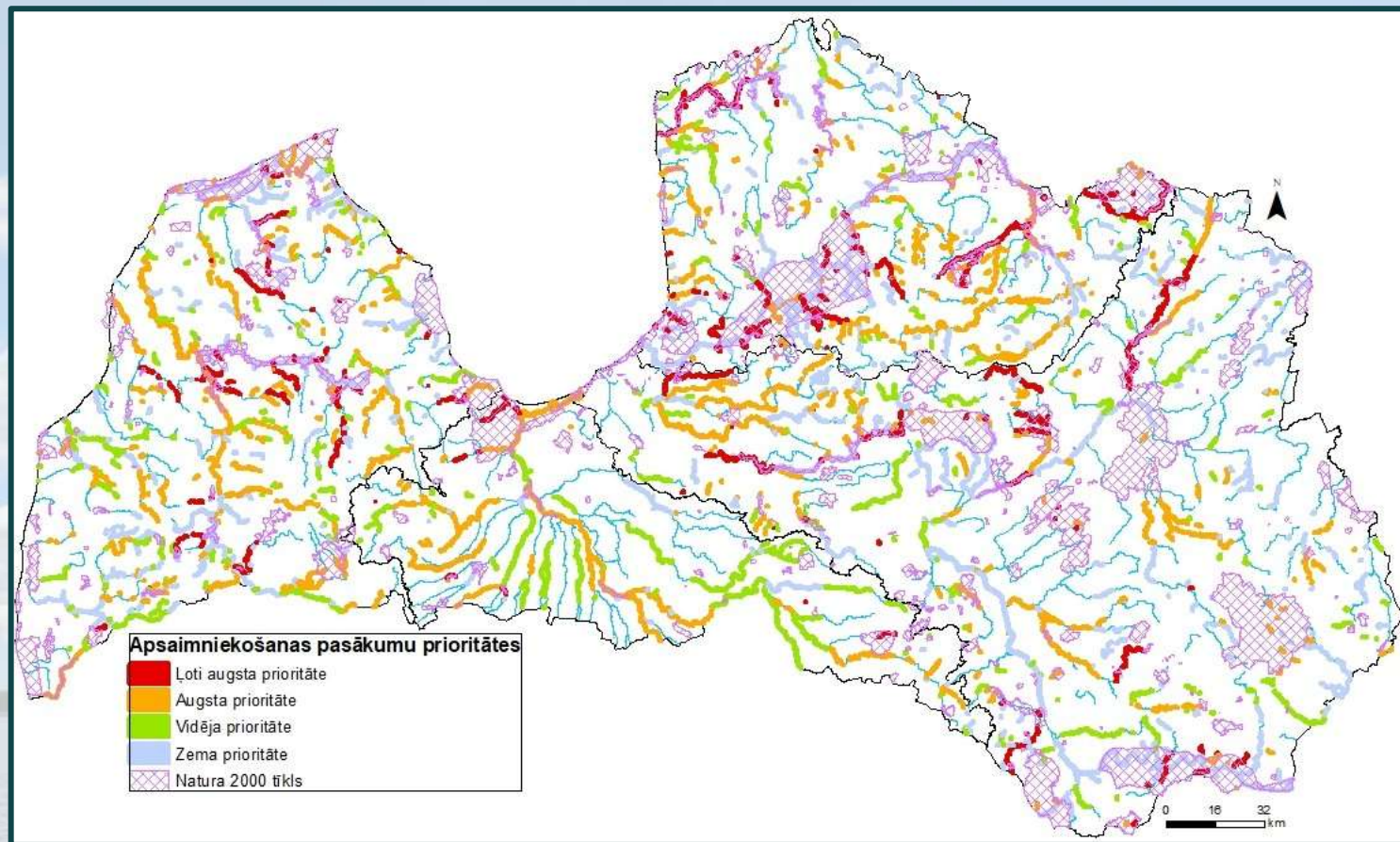
- Atrodas N2000 ar nepietiekamu vai zemu kvalitāti
- Ziemeļu upespērlenes atradnes ārpus N2000
- Šķēršļi ārpus N2000

❑ **Vidēja**

- Ārpus N2000 ar nepietiekamu vai zemu kvalitāti

❑ **Zema**

- Izcila un laba kvalitāte gan N2000, gan ārpus

Tekošu saldūdeņu biotopu apsaimniekošanas pasākumu
prioritātes Latvijā

Apsaimniekošanas prioritātes (stāvošu saldūdeņu biotopi)

▼ Ļoti augsta

Pilnīgi vai daļēji iekļaujas N2000 teritorijā:

- 3130, 3140 un ezeri ar reto sugu atradnēm ar nepietiekamu un zemu kvalitāti

▼ Augsta

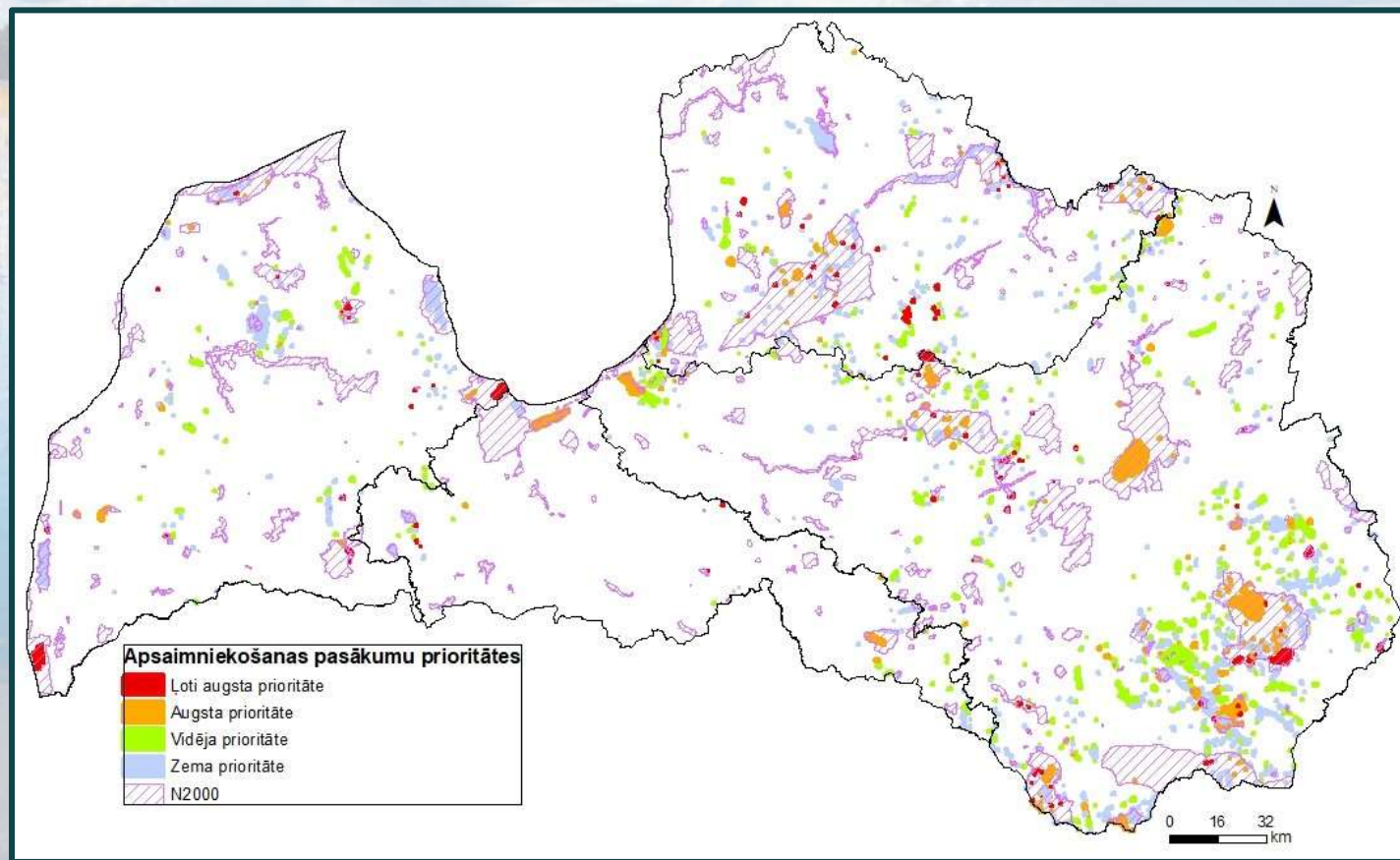
- N2000 esošie 3150, 3190* ar nepietiekamu un zemu kvalitāti
- 3140 un ezeri ar reto sugu atradnēm ar nepietiekamu vai zemu kvalitāti ārpus N2000
- Visi 3130, kas neietilpst ļoti augstā prioritātē

▼ Vidēja

- 3150, 3190* ar nepietiekamu un zemu kvalitāti ārpus N2000

▼ Zema

- Viss pārējais

Stāvošu saldūdeņu biotopu apsaimniekošanas pasākumu prioritātes Latvijā

Rezultatīvie rādītāji

**Kā
rezultatīvie
rādītāji ir
noteikti:**

- nodrošināta ES nozīmes biotopu aizsardzība visā valstī caur Sugu un biotopu aizsardzības likumu
- nodrošināta iekļaušana ĪADT
- uzlabota biotopu kvalitāte
- nodrošināta gareniskā nepārtrauktība un laterālā nepārtrauktība
- nodrošināts ekoloģiskais caurplūdums
- samazināts slāpekļa un fosfora saturs ūdenī
- apsekojums nezināmas kvalitātes biotopiem
- palielināta biotopa platība
- detalizēta aizsargjoslu noteikšana un iekļaušana teritorijas plānojumos

ES LIFE Programmas projekts
"Natura 2000 aizsargājamo teritoriju pārvaldības
un apsaimniekošanas optimizācija"
(LIFE19 IPE/LV/000010 LIFE-IP LatViaNature)

Dabas aizsardzības
pārvalde

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

Paldies!

Dabas aizsardzības
pārvalde

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

Pasaules
Dabas
Fonds

sadarbībā ar

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE

DAUGAVPILS
UNIVERSITĀTE

VIDZEMES
AUGSTSKOLA

Latvijas
Biozinātņu un
tehnoloģiju
universitāte